

Bij zijn overlijden in oktober 1986 liet onze toermalige secretaris PIET BOSMAN een geordend archief na waarin pasklare copy voor een aantal artikelen over de Zijper Zuivelhistorie, welke wij successievelijk zullen publiceren. Het nu opgenomen stuk over "Nieuw Leven" I en II is een vervolg op een eerder verhaal, opgenomen in ons Z.H.B. Nr. 13 van januari 1986. Hier volgt de tekst van BOSMAN.

De Coöperatie "NIEUW LEVEN" 't Zand

Een bewogen episode tussen 1928 en 1962 van een kaasfabriek in Noord-Holland.

Reeds in 1883 werd te 't Zand de N.V. Mij. tot Bereiding van Kaas opgericht. In 1910 werd deze N.V. ontbonden en kwam daarvoor "Nieuw Leven" in de plaats, ook wel genaamd "Nouvelle Vie", een Burgerlijke Maatschap, eveneens gevestigd aan de Keinsmerweg, later bekend als de boerderij van Apeldoorn. Wij noemen dit "Nieuw Leven I". Deze Burgerlijke Maatschap werd opgeheven in 1928 en omgezet in een coöperatie, welke tot 1962 zou functioneren. Eerstgenoemde twee bedrijven waren zgn. dagfabrieken waarin de op de boerderij gedeeltelijk ontroemde avondmelk en de volle (zoete) morgenmelk tot 40+ kaas werd verwerkt, met als neven-product boter.

Stonden de eerste fabrieken aan de oostzijde van het Noordhollands Kanaal, de coöperatieve zuivelfabriek "Nieuw Leven" (wij noemen dit "Nieuw Leven II") werd gebouwd aan de westzijde aan de Groteweg, daar waar nu - anno 1986 - "De Grada" is gevestigd. De nieuwe fabriek werd ingericht als "zoetfabriek", waar alle melk van de boerderij ongeroomd werd ontvangen (zoete melk). De fabriek werd gebouwd voor het verwerken van de melk van 1.000 koeien en het aantal deelnemers aan de onderneming - leden van de coöperatie - bedroeg 29.

"Nieuw Leven II" zou een moeilijke tijd tegemoet gaan, om niet te zeggen stormachtige perioden. Te denken valt aan:

- de grote landbouwcrisis van de dertiger jaren;
- de jaren van de Duitse bezetting gedurende 1940-1945;
- de (nog steeds) moeizame periode van herstel en opbouw;
- de felle concurrentie tussen het particuliere bedrijf, het melkontvangststation van de Kon. "Hollandia" enerzijds en de even meedogenloze strijd om de 'gunst' van de boeren van andere coöperaties, alsmede de zogenaamde losse leveranciers (die zich niet wensten te binden aan welke organisatie dan ook) anderzijds;
- de strijd om de arbeiders, die elders betere voorwaarden aantreffen en niet zelden (vooral in de bouw) veel zwart geld konden verdienen.

Deze en nog veel andere zaken, zoals technische ontwikkeling, mentale verandering, toename van de bureaucratie annex overheidsbemoeiing en de zich gaandeweg aftekenende noodzaak tot verdere bedrijfsconcentratie, waren beslissend voor de gang van zaken.

Het Bestuur van de coöperatie "Nieuw Leven II"

Zoals vrijwel in elke vereniging zijn er een of meer figuren die domineren, die de zaak 'dragen'. "Nieuw Leven" vormde daarop geen uitzondering. Twee personen stonden daar nadrukkelijk op de voorgrond.

1. De secretaris W. JIMMINK.

Hij 'diende' "Nieuw Leven" vanaf de oprichting in 1928 tot 22.01.1958. Bewonderingswaardig was zijn inzet voor 'de zaak', maar vooral ook de wijze waarop hij de algemene vergaderingen en die van het bestuur notuleerde. In voortreffelijk handschrift en frappante woordkeus tovert hij de situatie van destijds de huidige generatie voor ogen. Uren en uren moet hij - na vele slopende vergaderingen - daaraan hebben besteed. Over inzet gesproken! Voornamelijk aan hem hebben wij de levensschets van "Nieuw Leven" zoals die nu voor U ligt, te danken.

2. Een tweede topfiguur was de voorzitter FRANS VEUL. Ook hij had een indrukwekkende staat van dienst, namelijk van 1928 tot 13.01.1953. Aanvankelijk werd op 22.12.1928 Jb. GROOT benoemd tot voorzitter, doch deze bedankte reeds op 22.03.1929 omdat hij vanwege de vele voorgenomen bemoeienissen en activiteiten van secretaris JIMMINK slechts vergaderingen hoefde te leiden. Hij werd opgevolgd door FRANS VEUL. Een betere propagandist voor "de Boerenzaak" bestond er niet. Geen vergadering opende of sloot hij zonder een beroep te doen op het verantwoordelijkheidsgevoel van de boeren.

3. Vervolgens functioneerde (zij het niet zo lang in jaren) ALBERT SCHILDER als voorzitter, en wel van 20.01.1953 tot 09.09.1960. Hij was een enthousiaste propagandist voor de coöperatieve gedachte. ALBERT SCHILDER was eerst voorzitter geweest van de coöperatieve zuivelfabriek "De Eendracht" te Stolpervlotbrug, welke coöperatie hij 'met tranen in de ogen' ten offer had zien vallen aan de concentratie van zuivelfabrieken in 1946 (woorden van zijn dochter, Mevrouw RIET JANSSEN-SCHILDER uit Heiloo). Hij overwon de teleurstelling dat 'zijn fabriek' dit moest overkomen en werd enthousiast lid, bestuurslid en later voorzitter van "Nieuw Leven".

ALBERT SCHILDER nam afscheid met de woorden: "Ik word nu te oud, maar ik heb mijn best gedaan!"

Van hem is ook bekend de uitspraak 'Lever jij dan je melk maar aan de margarinefabriek' als er heftig meningsverschil ontstond over doel en streven van de coöperatieve verenigingsvorm tegenover het particuliere bedrijfsleven.

Een bijzonder moment uit de geschiedenis van "Nieuw Leven II". Misschien wel het moment van overdracht van het voorzitterschap in januari 1953.

Links ALBERTUS J. SCHILDER, 29.3.1889 - 9.3.1965, veehouder in hoeve Stolpwijk nabij Stolpervlotbrug, voorzitter 1953 - 1959.

Midden MARINUS J. OOSTERKAMP, algemeen directeur, 1940 - 1961.

Rechts FRANS VEUL, veehouder in de Anna Paulownapolder, voorzitter 1930 - 1952.

De foto is afkomstig van SJAAK SCHILDER, opvolger in het bedrijf van zijn vader. Het bedrijf van VEUL wordt thans als bollenbedrijf door een kleinzoon voortgezet.

Wegens veranderde omstandigheden hebben de laatste voorzitter, KLAAS OLIFMAN (van 09.03.1960 tot 16.04.1962) en de secretaris KLAAS KOS (van 22.01.1958 tot 16.04.1962) niet meer zo'n markante rol kunnen spelen, alhoewel hun taak, in het vooruitzicht "Nieuw Leven" te moeten zien opgaan (of ondergaan) in een groter samenwerkingsverband "Noord-West", verre van eenvoudig was! Ook daar getuigen de notulen ondubbelzinnig van. Boekhouder in die jaren was PIET SIJS.

De geschiedenis van de Zuivelindustrie in de Zijpe en omgeving, zoals die zich ontwikkelde tot de combinatie van de coöperaties "Nieuw Leven", "De Eensgezindheid" en "Julianadorp-Koegras", "De Noord-West" en vervolgens "West-Friesland" Lutjewinkel, Melkunie, enzovoorts, enzovoorts wordt mogelijk later te boek gesteld door meer ter zake kundige auteurs.

Wij wenden de blik nog even naar de voorgeschiedenis van "Nieuw Leven II" en gaan te rade bij de Jaaroverzichten van de Bond van Zuivelfabrieken te Alkmaar. Gelukkig was de Burgerlijke Maatschap "Nieuw Leven I" jarenlang lid en worden we nu nog geïnformeerd over de namen van bestuurderen en de omvang (melkomzet) van de fabriek.

K. KOS
laatste
secretaris
Nieuw Leven II
't Zand.

N. OLIEMAN
laatste
voorzitter
Nieuw Leven II
't Zand.

PIET BOSMAN (overleden).

*zuivelbereiding met
handkracht. Later zou de
uitvinding van de
stoommachine een geweldige
revolutie teweegbrengen.
Rechts: het paard in de
karnmolen: voorloper van de
stoommachine.*

Gegevens Jaaroverzichten Bond van Zuivelfabrieken te Alkmaar van de
BURGERLIJKE MAATSCHAP "NIEUW LEVEN I"

	<u>Directeur</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Kaasmaker</u>	<u>Kaasmarkter</u>	<u>Verw. melk kg.</u>
1910	Jb. GROOT	H.G. KROON	G. BAKKER	Jb. GROOT	?
1917	"	Jb. GROOT	Ant. ROOD	"	1.339.000
1918	"	"	"	"	1.081.000
1919	"	"	"	"	578.000
1920	"	"	"	"	706.000
1921	K. ZEEMAN	W. JIMMINK	"	"	678.000
1922	"	"	"	"	924.000
1923	"	"	J. MODDER	"	998.000
1924	"	"	"	"	1.007.000
1925	Jb. GROOT	"	K. KONING	"	1.158.000
1926	"	"	C. KONING	"	1.097.000
1927	"	"	"	"	1.209.000
1928	"	"	"	"	1.176.000

Hierbij vallen een paar zaken goed in het oog, namelijk:

1. De naam "Nouvelle Vie", geschilderd op de dakgoot van de fabriek, had geen enkele officiële betekenis en kan derhalve voor de geschiedenis wel worden verwaarloosd.
2. Jb. GROOT en W. JIMMINK vervulden al jaren bestuursfuncties, resp. als voorzitter en secretaris, in de Burgerlijke Maatschap. resp. van 1925 en 1921.
3. De melkcomzet van de Burgerlijke Maatschap vertoonde geen spectaculaire ontwikkeling; anders gezegd, bleef op een laag pitje staan.

Kijken we vervolgens naar de groei van de coöperatie "Nieuw Leven II".

<u>Jaar</u>	<u>Voorzitter</u>	<u>Directeur</u>	<u>Secretaris</u>	<u>Boekh/Penningm.</u>	<u>Kg. Melk</u>
1928	Jb. GROOT	Jb. GROOT	W. JIMMINK	W. JIMMINK	
1929	"	"	"	"	2.348.425
1930	F. VEUL	W. JIMMINK	"	"	3.733.089
1931	"	"	"	"	3.122.320
1932	"	"	"	"	3.173.262
1933	"	D. KNOL	"	D. KNOL	2.709.538
1934					2.938.293
1935					3.104.811
1936	"	"	"	"	3.233.298
1937	"	"	"	"	3.360.519
1938	"	"	"	"	3.428.606
1939					4.233.642
1940	"	M.J. OOSTERKAMP	"	M.J. OOSTERKAMP	4.209.369
1941	"	"	"	"	3.341.195
1942	"	"	"	"	2.275.074*
1943	"	"	"	"	2.085.368*
1944	"	"	"	"	2.639.593*
1945					3.396.039
1946	"	"	"	"	4.300.333
1947	"	"	"	"	5.045.683
1948	"	"	"	"	6.431.292
1949	"	"	"	"	7.238.826
1950	"	"	"	"	7.363.900
1951	"	"	"	"	7.566.147**
1952	"	"	"	"	7.305.392
1953	A. SCHILDER	"	"	"	7.908.684
1954	"	"	"	"	8.141.931
1955	"	"	"	"	8.148.119
1956	"	"	"	"	8.159.415
1957	"	"	K. KOS	"	8.491.042
1958	"	"	"	"	8.537.770
1960	K. OLIEMAN	"	"	"	
1961	"	"			

* Hierin opgenomen melk van tijdelijk stilgelegde bedrijven.

** Dit boekjaar was 14 dagen langer dan normaal.